

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Secunda pars.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sermo

predicare. quod in euidentia operis demonstrabat. fortasse autem
Sexta causa est. quia prius expectandum erat iudicium sacerdotum qui in-
dicarent eum esse mundatum. et postea dicendum erat quis illum sana-
uerat. quod si e conuerso factum fuisset potuissent sacerdotes ex inui-
dia calumniari miraculum. **¶** Secundum preceptum est: sed vade
et ostende te sacerdoti: cui commissum erat leprose iudicium. Nota
quod quatuor ex causis eum mittit ad sacerdotes. Prima quoniam licet es-
set mundus. non tamen reputabatur mundus. et cum aliis non poterat
habitare nisi sacerdotum iudicio. Secundo propter humilitatem: ut
sacerdotibus videatur deferre. Tercio homo origo. et ambrosio. ut cog-
noscat quod non legis consuetudine. sed dei gratia sit sanatus. Quar-
to homo crisostomus. ut obturaret maliloquam iudeorum linguam dum legem
venerat. Tercium preceptum est: et offer munus quod precepit
moyses: leuit. 14. Nota quod mundatus a lepra bis offerebat.
Primo antequam castra ingrediatur offerebat duos viuos passeris
cum ligno cedrimo cocco et isopo et immolabat vnus passer. de cuius
languine tingebatur alius passer. et lignum cedrimum coccum atque
isopum et aspergebat illo sanguine mundatus septem vicibus. et po-
stea dimittebat passer viuos ut aduolaret in agrum. Loto autem
corpore atque vestimentis et rasis omnibus pilis corporis intrabat
castra. ita tamen quod propria non ingrediebatur domum usque ad septem dies
die autem septimo iterum omnes pilos corporis radebat. et lauabat cor-
pus eius et vestimenta. et die octauo si erat diues tollebat du-
os agnos immaculatos et ouem vnus anni et tres decimas sile-
oleo asperse et sextarium olei. et statuebat omnia hec ad ostium taber-
naculi. postea per sacerdotem fiebat immolatio. Si vero pauper fuisset
homo ille non offerebat nisi vnum agnum et decimam vnam sile-
oleo asperse. et sextarium olei et duos turtures siue duos pullos colu-
bazarum. Hoc autem munus non iussit dominus offerre huic mundato lepro-
so. sed ut daret laudem deo pro sua mundatione. Sequitur: in testi-
monium illis: id est accusando attestantibus illis scilicet sacerdotibus. quoniam ut
dicit crisostomus. que a dyabolo fienda erant omnia facta sunt et tamen ipsi
non crediderunt. Illa ergo munera sunt testimonium incredulitatis
eorum. quia dum ea receperunt sanationem leprosi a prophanis. in dyabi-
lum tamen credere noluerunt.

Secunda pars.

¶

Secundo cum dicit: cum autem introisset: tangit paralyticam
curatio. et quinq; facti. Primo enim ponit centurionis
accessus: et cum introisset ihesus capharnaum: que est no-
bilior ciuitas galilee. Unde etiam interpretatur villa
pinguedinis. vel ager solationis: Accessit ad eum centurio:

Centurio dicit qui centū preest militibꝫ ⁊ erat iste cen. gentilis
 positus a romanis capharnaū ad custodiā provincie Nota qꝫ
 iste centurio psonaliter non accessit ad ihesum. sed vt dicit lu. 8
 Audiens de ihesu tanta mirabilia. cū haberet serū carissimum
 primū mortū misit seniores iudeoz ad chrisū qui rogarent p sa
 lute serui. non em̄ accessit psonaliter qui non putabat se dignū
 pntia chrisi. Cū aut̄ chrisus iret cū senioibꝫ ad domū eius. ille
 hoc audiens misit ad eū vt nō declinaret ad suū hospiciū. quia
 non erat dignus eū recipere. sed tm̄ imparet verbo ⁊ sanaret pu
 er eius. vñd̄ oēt̄ questio qūo mat. dicat qꝫ accessit centurio ad
 chrisū. cum tñ dicit lu. misisse seniores. et ideo dixerūt quidam
 nō eundē esse centurionē de quo loquit̄ ma. et lu. sed non ē ve
 rū h̄m criso. Dīuersitas aut̄ illa que apparet inter euangelistas
 tpe tollit̄. primo quidē h̄m criso. qm̄ centurio iste psonalit̄ acce
 dere noluit ad dñm. sed iudei quasi blandientes illi dixerūt. qꝫ
 non expediebat vt ipse laboraret in hoc qm̄ ipsi irent et chrisū
 adducerent. et ideo mat. cōsiderata voluntate centu. dixit qꝫ ac
 cessit ad dñm. Secūdo vt dicit aug. qm̄ ea que aliquis p alios
 facit ipse facere dicit̄ ex quo seniores iudeoz noīe centuri. acce
 serunt ad dñm. ideo ipse centu. dicit̄ accessisse. Tercio vt inu
 it idē aug. mat. voluit cōmendare centu. fidē qꝫ em̄ fide acce
 dit ad dñm magis accessit centu. ad chrisū qui magis credidit qꝫ se
 niores qui missi fuerāt ¶ Sequit̄ centu. petitio: rogans eū et
 dicens: id ē mittens rogando et dicendo: dñe: qui omniū dñia
 ris: puer meus: ecce seruilis additio: iacet in domo: nō quidē in
 hospitali vel cetera. sic faciūt mali dñi qui seruos eiciūt cū ce
 rint infirmari: palitū: ecce genus infirmitatē. Est aut̄ para
 lisis tremor ⁊ dissolutio membroꝝ: et male torquet̄: ecce dolo
 ris afflicto. Attende caritatē et bonitatē centu. qui tñ instans ro
 gabat p seruo ac si esset pprius eius filius. et vt dicit raba. oia
 ista cū dolore enumerauit scz iacentē. palitū. et male detentū.
 ideo vt sue aīe angustias demonstraret. et dñm cōmoueret. sic
 dñt om̄es adolere seruis et eoz curā habere. Attende etiā qꝫ so
 lam infirmitatē exposuerit. Sciebat em̄ vt dicit criso. qꝫ chrisus
 potens ē ad faciendū. sapiens ad intelligendū. et misericors ad
 exaudiendū. ideo infirmitatem tm̄ exposuit. remediū aut̄ sa
 nitatis in potestate misericordie eius dimisit. Tercio ponit̄ gra
 tiosa chrisi responsio: et ait illi ihesus: scilicet centurioni loque
 batur chrisus. cum tamen esset absens. Loquebatur enim cor
 di ipsius absentis efficacius. quam auribus seniorum presentis
 um: Ego veniam: Personaliter. Non mittam Petrum

Sermo

vel andream aut quemcumq; apostolorum: et curabo eum: misericorditer. Nota hinc crisostomus quod dominus nunquam desuavit facere quod voluit facere hic. in aliis enim omnibus voluntate sequitur prestolantium. hic autem profiliit et non solum curare promittit sed et ire ad domum. et hoc quidem propter duo. Primo ne despectam videretur habere additionem servilem. nam et ipse pro nobis cum esset dominus servus factus est. Item fides. humilitas. caritas. et prudentia centurionis hoc merebat ut etiam christus domum ipsius ingrederetur.

¶ Quarto ponitur deuota centurionis responsio que fuit humilis fidelis et prudens. unde primo tangit humilitatem: et respondens centurio ait: non respondit centurio pro seipsum christo. quia ut dicit lucas. non reputabat se dignum loqui christo. sed ut ibidem dicitur. audiens ipse quod christus ad domum accederet suam. misit ad eum amicos dicens verba sequentia: Domine. cui omnimoda est reuerentia exhibenda: non sum dignus ut intres sub tectum meum. Ecce quanta reuerentia. ecce qualis humilitas. Nota quod indignum se reputabat presentia christi forte propter conscientiam gentilis vite. vel quia in domo habebat seu habuerat idola. aut certe assidens maiestate diuinitatis christi. nullam existimauit creaturam dignam suscipere ipsum. Item subditur quod fidelis venit ista responsio: sed tamen dicit verbo: illo quod de nihilo cuncta produxit inesse: et sanabit puer meus: ecce quanta fides. sciebat enim centurio ut dicit crisostomus. quod angeli inuisibiliter christo assistunt qui ad imperium verbi eius virtutes et miracula operantur. Et iste est ordo angelorum qui virtutes appellant ut dicit bernardus. de consideratione. si autem angeli cessarent tamen ut subdit crisostomus. infirmitates preceptis eius vniuersis expellerent. Nota quod istud verbum centurionis. Domine non sum dignus. tante fuit humilitatis et fidei atque efficacite quod hinc augustinus. dum dixit se indignum. dignum se prestavit. ut non tamen in ipsius hospitiu. sed ut etiam in cor ipsius ihesus intraret. et quia ad recipiendum corpus christi. in sacro non eucharistie nullus est dignus. ideo hinc origenes. fideles cum accedunt ad mensam christi verbis centurionis accedere debent dicentes Domine non sum dignus etc. ut istorum verborum virtute digni efficiantur. Item additur quod prudens fuerit centurionis responsio. fide enim suam quam expressit dicens: tamen dicit verbo: prudenti argumentatione affirmat dicens nam et ego homo sum sub potestate alterius: tribuni vel imperatoris: assistit: et tamen: huius sub me milites: ita quod aliis subiectior et alii mihi subiciuntur non obstante autem quod alius subiectior tamen cum: dico huic: mihi subiecto: vade et vadit. et alio veni et venit. et se uo meo. fac hoc et facit. Tunc supplendum est secundum

glo. ita et tu dñe potes sine corpis presentia dicere infirmitati
 vt vadat & recedat. & dicere sanitati vt veniat & veiet vel etiã
 seruiens tibi angelis potes dicere. vt hec faciant miracula. &
 facient. Nota q̄ ista argumentatio duobz modis formari p̄t
 Vno mō vt arguamus per locum a minori. Si ergo sub p̄ate
 cōstitutus nihilomin⁹ habeo p̄atem iubendi. quid tu potes cui
 seruiunt oim potestates. Scdo induit Cris. vt sit argum̄tatio
 a sili. quasi diceret. Et si ego sum sub p̄ate alterius. habeo tñ
 potestatem iubendi alijs. qui sub me sunt. sic et tu q̄uis sis sub
 potestate p̄ris scz in q̄tum hō. habes tñ p̄atem iubendi angel⁹
 ¶ Quinto ponit Centurionis fidei cōmendatio. quaz xp̄us
 dupliciter cōmendat. primo ex admiratione. vñ sequit: audi-
 diens aut̄ ih̄us tantaz fidem centurionis miratus est: Attende
 inquit origene. q̄tum sit aut quale qd̄ deus vni⁹genitus admi-
 ratur. auz. diuicie. regna. principatus. in aspectu eius sūt tan
 q̄ umbra nihil horz in conspectu dei mirabile est aut p̄dosum
 sed tñ fidem admirat. honorificat. et acceptat. Sed querit quō
 xp̄us admirari potuerit. surgit enim admiratio ex app̄hensio-
 ne noui effectus. cuius causa ignoratur. sed constat q̄ cognitio
 istius fidei nō erat noua in xp̄o. ab eterno em̄ hanc p̄sciuerat
 Item nec causa istius fidei latebat xp̄m. quia vt dicit Aug. con-
 tra manicheos li. 1. ca. 3. Tercio ipse xp̄us qui fidem centurionis
 admirabat eam in illo fecerat. et dicend q̄ pro tanto dicit ad-
 miratus. qz fides ipsa admiranda erat. vnde ad modū ad mirā-
 tis se habuit vt nos instrueret q̄ hanc fidem admiremur. Item
 scdo fides ei⁹ admirabat̄ compatione ad alios vñd̄ subditur &
 sequentibz se turbis dixit: Amen dico vobis non inueni tantā
 fidem in isrl: ecce quanta laus fidei que sic omnibz antefertur.
 R Sed querit vtz fides istius maior fuerit fide p̄iarcharūz
 p̄phetarūz. aut fides ap̄loz. aut postremo fide v̄ginis. Et di-
 cendum q̄ non. qz illi fuerunt nostre fidei p̄ncipiū. cū vero di-
 cit xp̄us. Non inueni tantam fidem in isrl: tripliciter p̄t intelli-
 gi. Primo h̄m diero. vt xp̄us loquat̄ de presentibz. non de re-
 tro p̄iarchis & p̄phetis. nec tñ de omnibz presentibz. sed exclu-
 dunt̄ illi quibz loquebatur scz apli. Vel h̄m Cris. hoc est intel-
 ligendū q̄tum ad originem credendi. qz alijs pluribus signis &
 miraculis visis crediderunt. iste vero nullo viso. sed auditu tñ
 Vel tercio h̄m eundē Cris. Rusticuz aliquñ sapienter aliqd̄ p̄se-
 rentem vel puerum magis admiramur & laudamus. q̄ si phus
 illud diceret. ita qz non erat equale iudeuz credere et gentilem
 etiã modica fides gentilis magis laudat. qz fides tota iudeoz

Sermo

Deinde quod fides tanta erat in hoc centurione. Christus ex hoc futuram fidem gentiliū predicat: dico autem vobis quod multi: non omnes. quod non omnes credunt euangelio: ab oriente et occidente: et ex omni parte mundi: venient: sed ad fidem et unitatem ecclesie. Deinde tangit fidei premiū: et recubent: id est requiescent et epulabuntur: cum abraham Isaac et Jacob: quorum imitati sunt fidem in regno celorum ubi lux erit. exultatio gloria et longevitas vite eterne. **L** Nota quod premiū fidelium hic tripliciter commendat. Primo a spiritualium epulacione quod dicit recubent. epule autem ille non carnales sed spirituales sunt quod nec oculus vidit. nec auris audivit. nec in corde hominis ascendit. Secundo commendat a honoris dignitate: quod cum abraham Isaac et Jacob. Tercio commendat visione dei. quod in regno celorum. celorum enim regnū est dei visio. Deinde iudeorum infidelium predicat triplicem penam. Prima est carentia divine visionis. unde dicit: filii autem regni et filii Hiero. iudei in quibus deus antequam regnabat: eiciuntur in tenebras exteriores: Ecce quod fideles gaudebunt lumine visionis divine. sed iudei eiciuntur in tenebras. Nota quod tenebre quedam sunt interiores. et hec sunt ignorantia fidei. quedam vero exteriores scilicet pene infernales. illa enim est terra tenebrosa et opta mortis caligine terra miserie et tenebrarum. ubi umbra mortis et nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat. Sed autem iudei in exteriores istas tenebras eiciti sunt. quod non repulerunt a se interiores tenebras. Secunda est pena sensus ibi erit fletus. secundum quod dicit Hieronymo. lacrimabunt oculi ex vehementi ardore et fumo ignis inferni. Tercia pena est remorsus conscientie: et stridor dentium: cum enim conscientia propria. quasi verbis stimulat et pungit damnatos. ex indignatione decucunt et dentibus strident. **Ps.** Peccator videt se propriam conscientiam et irascitur dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorum pibit. Sexto ponit petitionis exauditio: et dixit ihesus centurioni vade: proficendo de virtute in virtutem: et sicut credidisti: solo verbo absque corporali presentia quod possem sanare filium tuum. puerum: fiat tibi: id est fiat tua gratia: et sanatus est puer: proficere: in illa hora: quod Christus protulit. sicut credidisti fiat tibi. Considera quantum valeat unicuique fides propria quando tamen valuit huic puero fides aliena. **L** Ad misericordiam intelligentiam istius duo quos dominus de monte descendens sanavit. duos populos scilicet gentilem et iudaicam significat uterque populus vicinis egrotabat. sed salvator mundi de monte alte divinitatis descendit in vallem nostre miserie. et utrumque curavit populum. gentilem autem primo. quia statim domino in carne venienti quasi leprosus occurrit. Iudaicus vero populus adhuc expeccat. et iacet in domo synagoge paliticius et male torquetur.

sed in fine tempore cum introierit plenitudo gentium. et ipse sanabitur. Moraliter autem uterque istorum peccatores significant. peccatum enim habet maculam et habet penam. macula est sicut leprosi. pena est sicut palitica. macula lepre est abhominabilis. sicut peccatricem animam abhominat deus et beati angeli. ps. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus. Exemplum de heremita sepeliente quadriduanum mortuorum mandato angeli sibi assistentis. heremita autem ille fortiter obdurabat nares propter fetorem cadaveris. sed non angelus. et ecce iuuenis quidam pulcherrimus et iocundus. vestimentis ornatus inde habuit transitum et tunc angelus fortiter obduravit nares donec ille iuuenis longius recessisset. Interrogavit autem heremita angelum cur non obduraret nares a fetore cadaveris. obdurasset autem transiente illo iuvene. quia ego inquit angelus fetorem corporalem hunc non sentio: sed anima illius iuuenis sic abhominabilis est et fetida. quod fetorem eius sustinere non potui etc. Item macula lepre contagiosa est et commorari leprosis periculum est. ita peccatores contagiosi sunt et periculum est cum eis conuersari. ne forte inducant alios ad peccatum. propter hoc dicit Proverbia. 1. fili mi ne ambules cum peccatoribus. prohibe pedem tuum a semitis eorum. pedes enim illorum ad malum currunt. Pena autem peccati per servum ceturionis quadruplura describitur. d. enim de illo puero qui erat servus: qui iacebat. qui erat paliticus. et qui male torquebatur. iste pene sunt penitus ad malum que in servitute signantur. qui enim facit peccatum. servus est peccati Jo. 8. peccatum autem cum dominatur homini. facit eum pronum ad peccandum: ut de uno peccato ad alterum tendat sicut hinc. Peccatum autem ulterius ad aliam deducit servitutem scilicet diaboli. Jere. 2. servite factis inimicis tuis. et demonibus. Secunda pena est in potentia ad bonum operandum. que signatur per iacentem. iacentes enim nihil operari possunt. iacet autem peccator. quia nullum potest operari bonum meritorium videamus lectum peccatoris aliqui iacet in igne iracundie. aliquando in sterquilino luxurie. aliqui in spinis avaricie. ecce qualem sibi fabricant peccatores lectum. h. surgendum est. quia hora est iam nos de somno surgere. Tercia pena est timor qui per palitum signatur in dissolutione et tremore ipsius. ecce in quanto tremore est peccator si dicit sibi ut elemosinam largiatur. aut male ablata restituat. timet ne sibi deficiat si sibi dicitur ut ieiunet et vigilet. timet ne esuriat si dicit sibi quod ad patriam veniat. timet de verecundia et satisfactione ecce quomodo paliticus iste tremit. unde ps. trepidavit timore ubi non erat timor. Quarta pena est afflictio spiritus. omnis enim peccator in seipso male torqueatur anxius quomodo honores seculi divitias mundi

Sermo

delectamenta corporis acquirat. Et ecce ex altera pte conscientia
pungit. fallatiam mdi. vite breuitatem. imunditiam vicioꝝ. et
penas infernales formidat. quid inter ista nisi pctoz homo ma-
le torquet. flagellatur interius ⁊ affligitur. Vere em̄ dicit Aug.
in illi dñe ⁊ ita est vt ois inordinat⁹ animus sibi ipsi sit pena ⁊
Dñica quarta post ephie Sermo xxiii

Scendente ihesu in nauiculam. secuti sunt eū discipuli
eius Mat. 8. hoc idē legit Mar. 4. ⁊ Luc. 8. fm̄ qd
dicit Remi. tria legitur dñs refugia habuisse scz na-
uim. montē ⁊ desertū. ad que accēdebat q̄tiens con-
primebat a turbis. volens vt hō eoz in oportunitatē vitaret
Vnde fm̄ Mat. 8. videns ipse multas turbas circa se. iussit ire
transfretū. ⁊ ascendente illo in nauiculaz secuti sunt eū discipuli
eius. vbi magnū habuerūt timorez ppter maris cōmotionez. In
hoc igit euangelio tria tangunt. primū est maris piculosa com-
motio. Secdo discipuloꝝ affectuola depectio. ibi. Et accesserūt
Tercio xpi vtuosa opatio ibi. tunc surgens. Circa primuz tria
tangunt. po ascensus in nauiculaz: ascendente ihu in nauiculā
Dri. cū multa inquit magna ⁊ mirabilia fuisset opatus in terra
transit ad mare vt ibidē excellentiora opa demonstraret. q̄ten⁹
se dñm terre et maris cōderet: secuti sunt eū discipuli eius. alio
quin nō essent discipuli. si secuti nō fuissent. secuti sunt autē euz
ppter duo. po quia traherant suauitate sermonis eius. admira-
tione opm. ⁊ benigna cōuersatione eius. ita vt eū relinquē nō
possent. Secdo iuxta Cri. ut in seipis expirerēt virtutē mirabiliū
opm eius q̄ in alijs videbant fieri. ⁊ Secdo ponit maris
pturbatio: et ecce: q̄si subito ⁊ ex impuiso cū prius esset tranq̄l-
litas: motus magnus: ventoꝝ ⁊ vndaz: factus est in mari cō-
mouebat mare vndis ⁊ vento: ita ut nauicula opiret fluctibus
el euabant fluctus maris magna altitudine supra nauiculaz ita
vt videret esse in pfundo. ⁊ subito descendebat. ⁊ sic exagitata
fluctib. replebat hec sūt maris picula vbi nec castra nec port⁹
nec hoim potest hri adiutorium q̄ nemo scit nisi qui exptus est
Vñ Eccl. 43. Qui nauigant mare narrent picula eius. Nota qd
illa maris cōmotio non fortuitu. sed xpo operante facta est. qui
produat ventos de thesauris suis. fm̄ qd dicit Dri. Et hoc ideo
quatenus discipuli timerent. timentes xpm inuocarent. inuoca-
tes liberarent. liberati mirarent. admirantes in eum crederent.
Tercio ponitur xpi dormitio: ipse vō dormiebat: sup cervicali
⁊ dicit Mar. non quid de pluma sed fm̄ Theoph. sup cervicali